

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14' vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Maročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnštvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Dvornega svetnika Šukljeta je spekla vest.

Leta 1908. se je belokranjsko ljudstvo prvokrat vzdignilo za svojo pravico in za svojo korist, in sicer s tako silo, da je svet strme slušal glasove, ki so prihajali iz njihovih krajev. »Klerikalci so Belokranjcem ukazali, da morajo voliti Šukljeta v deželni zbor, kakor bi bil kmet živina, ki nima ne pameti, ne volje. Ukazali so, da morajo Belokranjci glasovati za Šukljeta, dasi kriče do neba tisti grehi, ki jih je storil ravno Šuklje zoper Belokranjce in dasi se skoro ne da poravnati škoda, ki jim jo je Šuklje prizadejal,« tako je pisalo takrat slovensko časopisje. Ošabnemu ukazu klerikalcev, da morajo Belokranjci voliti Šukljeta, se je ljudstvo uprlo. Kar završalo je po Beli Krajini, kar nenadoma je zagrmelo, pa tako, da so se tisti tresli, ki so hoteli velikega grešnika Šukljeta vsiliti Belokranjcem. Ljudstvo se je uprlo in je dvignilo na ščit domačina. — Proč z dvornim svetnikom Šukljeto! — to je postal bojni klic in takorekoč čez noč je bila pokonec vsa Bela Krajina. Nastopila so županstva belokranjskih občin. Izjava je sledila izjavi, kmečki župani in občinski možje so povzdignili svoj glas in so rekli: »Ne maramo dvornega svetnika Šukljeta, proč s Šukljeto, naš poslanec bodi Mazelle!« In ljudstvo se je v čedalje večjih trumah zbiralo okrog svojih županov in občinskih mož. Zdaj pa so posegli v ta boj ljubljanski klerikalci in poslali svoje najhujše hujskače v Belo Krajino. Klerikalci so delali noč in dan; združna in krščansko - socialna organizacija sta prepregli deželo, »Domoljuba« je šlo na milijone. Če niso zalegla poštena sredstva, so uporabljali nepoštena. V resnici so klerikalci uganjali največje lumparije. Tudi mandat so si priborili, toda le z najpodlejšo sleparijo. Julij Mazelle je ostal za 200 glasov v manjšini.

Pretekli teden je odložil dvorni svetnik in deželni glavar Šuklje svoj državno-

zborni mandat. Končno ga je vendarle spekla vest, da je pripoznal, da ni ničesar storil za Belokranjce in da se je z njihovim mandatom le v toliko okoriščal, da je sedel v Ljubljani, mesto v parlamentu in vlekel na račun Belokranjcev za lenuharenje na dan 20 K dijet. — V kratkem bodo razpisane nove volitve v državni zbor za novomeško - belokranjski okraj. Zadnje volitve v teh okrajih so pokazale, da smo začeli prepozno delati. Sredstev malo, agitatorjev malo, požrtvovalnosti malo. Le nekateri možje so delali z veliko požrtvovalnostjo in skoraj bi imelo že to delo ugoden uspeh pri volitvah. Od takrat pa do danes napredna misel na Slovenskem še ni izginila. Napredovala je in luči ne bodo mogli zapreti pota k nam, tudi če nas vse pregrenejo s črnimi suknjami. Tudi ideja o kmetski samostojnosti bolj in bolj prodira in če klerikalizem še bolj kriči. Naša dolžnost je, da zbiramo za volilni boj na Dolenjskem orožje, da si jačimo sile ter da z vztrajnim delom in smotrenim programom strmoglavimo one ljudi, ki naše dobro ljudstvo vedno samo zatirajo in izkoriščajo. Začeti pa moramo takoj!

Čez 20 tisoč ljudi na jubilejni slavnosti družbe sv. Cirila in Metoda.

Preteklo nedeljo je bila v Ljubljani najlepša in največja manifestacija, kar smo jih Slovenci kdaj doživeli. Iz vseh mest, trgov in vasi slovenskega ozemlja in tudi od drugod so prihitali naši ljudje na 25letno slavnost družbe sv. Cirila in Metoda, in to v takem številu, da jih je bilo pri manifestaciji čez 20 tisoč. Ljubljana se je pokazala praznično in le par nemškutarških in pa klerikalnih hiš je bilo videti brez zastav in brez cvetlic. Ravno ta dan se je jasno pokazalo, kake reve in ničle so ljubljanski klerikalci in njihovi zavezniki ter prijatelji nemškutarji. Če hoče vodja klerikalcev, dr. Šusteršič,

prirediti kak shod, da ga noben ne vidi in da je nanj vseeno ponosen, mora iti na Golovec v Rudnik ali na Posavje v Črnuče, kjer je polno listja in trave, mnogo peska, a malo ljudi. V naši beli, lepi Ljubljani ne more nikdo drugi napraviti takega slavlja kot naprednjaki.

Rano zjutraj so se zbrali na južnem kolodvoru tisoči naših ljudi, da slovesno sprejmo poseben vlak, ki je pripeljal nad 1000 tržaških Slovencev. Ko je vlak prihajal, zasvirala je godba »Naprej zastava Slave«, iz tisoč grl so doneli urnobesni živio-klici, odposlanstvo družbe sv. Cirila in Metoda pa je v nagovorih bratsko pozdravilo došlece.

Pred kolodvorom se je kmalu uredil velikanski sprevid okoli 10 tisoč ljudi, ki se je pomikal z godbo na čelu po Dunajski cesti v »Narodni dom«. Cel čas je došlece pozdravljala množica narodnega občinstva, raz okna pa so sipale Slovenke šopke cvetlic.

Ob 10. uri dopoldne otvori prvomestnik, svetnik Senekovič, slavnostno zborovanje v veliki dvorani »Narodnega doma«, nabito polni narodnega občinstva. Pozdravlja državne poslance župana Ivana Hribarja, dr. Rybářa iz Trsta in Spinčiča iz Istre, navzoče deželne poslance dr. Slavika, Ganglja, dr. Oražna, dr. Trillerja, dr. Tavčarja, dr. Novaka, Turka, Višnikarja, Vilfana in zastopnike raznih korporacij, osobito istrskih in hrvatskih Slovanov. Predsednik omenja v svojem nagovoru, da družba sv. Cirila in Metoda ni našla tako sovražnih napadov pri narodnih nasprotnikih, kakor pri svojih krvnih bratih, klerikalcih.

»Izdajalci! Izdajalci!« je zaorilo iz tisoč in tisoč grl. Omenja, da dokler bo imela družba glavno podporo v narodnem ženstvu, v malčkih in v naprednem časopisju, je ne bo podrl noben vihar. Spominja se rodoljubov Kotnika, Polaka in drugih rodoljubov, ki so družbi zaupali kot dar nad pol milijona kron. Ljubljanski župan, državni poslanec, Ivan Hribar, po-

31.4
6.5
1.7
1.
2.

zdravlja v imenu občinskega sveta ljubljanskega. Državni poslanec Spinčič želi naši družbi v imenu istrske, da bi napredovala. Državni poslanec dr. Rybář govori o zgodovini slovenskega naroda in pravi: »Naprej zastava Slave!« Ohranimo si svojo zemljo, toda razširimo si svojo posest tudi tja, kjer je nekdanj bila.« Predsednik »Sokolske Zveze«, deželni poslanec dr. Oražen, pozdravi družbo v imenu slovenskega Sokolstva.

Na to se izvolijo za častne člane gg.: Ivan Hribar, Ivan Murnik in dr. Vošnjak kot ustanovniki družbe sv. Cirila in Metoda. Velikansko navdušenje pa je nastalo v dvorani, ko predlaga župan Hribar trnovskega župnika Ivana Vrhovnika, naj ga družba imenuje tudi za častnega člana, ker je on prvi dal inicijativo za ustanovitev družbe. Tajnik družbe sv. Cirila in Metoda, dr. Gregor Žerjav, poda krasno tajniško poročilo, v katerem opisuje, v kakem položaju je danes naša šolska družba. Temu poročilu je sledilo veliko odobravanje, kakor tudi onemu družbinega blagajnika, notarja Hudovernika. Pri volitvah se izvoli stari odbor. Na novo pa pride v odbor tudi ljubljanski podžupan, deželni odbornik g. dr. Tavčar.

Ob 3. popoldne so napravili kmetje iz ljubljanske okolice krasen sprevod po mestu, kakoršnega menda še nismo videli od leta 1869., ko se je vršil tabor v Vižmarjih. Pred vozovi so jahali jezdeci v narodni noši z velikimi slovenskimi trobojnicami v rokah. Vozovi so bili okrašeni z zelenjem, z zastavami in cveticami, a najlepše cvetke so bile slovenska dekleta v lepi narodni noši.

Res veselje je bilo gledati ta sprevod. Občinstvo ga je pozdravljalo polno kipečega navdušenja. Na jubilejni veselici, ki se je vršila popoldne v hotelu »Tivoli«, se je zbralo nad 20 tisoč naših ljudi. Romale so na veselčni prostor cele procesije ljudi.

Ciril-Methodova jubilejna slavnost se je obnesla kar najbolj sijajno. 20 tisoč bratov in sester iz tužnega Korotana, iz zelene Štajerske, iz kršne Istre, iz vrlega Trsta, iz solnčne Gorice in iz lepe naše Kranjske je bilo zbranih enih misli, enih teženj: vse nas je vezala iskrena ljubezen do naše Ciril-Methodove družbe. Klerikaleci se sedaj same zavisti kar penijo. Kakor strupene krote spuščajo iz sebe zeleno jezo. Številka 20 tisoč jim je zmedla možgane, in sedaj grizejo in bevskajo na vse strani kakor steklo ščene.

Jubilej naše družbe je uspel kakor ga sami nismo pričakovali. Pokazal je, da ima družba še mnogo, mnogo več čestilcev in prijateljev kot se je mislilo in računalo. Nam psovanje škofovskih listov ne more škodovati, če pa psovanje, obrekovanje, natoleevanje, podtikanje in druge čedne lastnosti, koristijo tudi naši duhovščini, o tem naj premišljuje ljubljanski škof,

Kako spoštuje napredna občina ljubljanska zaslužne gasilce.

Na Kranjskem klerikaleci ničesar bolj ne sovražijo kot gasilna društva. Vzrok je iskati v tem, da ne more biti duhovnik uniformiran gasilec, vsled česar tudi ne more komandirati gasilcev. Komur pa duhovščina ne more zapovedovati, oziroma kdor se duhovščini brezpogojno ne pokori, ta je proklet, zanj ima duhovstvo le še najstrupenejše sovraštvo. Tako so malone vsa gasilna društva naše najboljše napredne organizacije, v katerih se zbirajo po deželi najsamostojnejši in najvzornejši možje. Dasi pa se zbirajo v gasilnih društvih večinoma le naprednjaki, vendar pa poznajo vsi le en klic: **Na pomoč!** ne glede na to, ali je nesrečnej v sili te ali one stranke. Naprednjaki smo bili vedno ponosni na slovenske gasilce, vedno smo znali ceniti njihovo požrtvovalno delo in vedno smo radi prinašali za to človekoljubno organizacijo darov. »Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo« praznuje dne 14. in 15. avgusta t. l. 40letnico svojega obstanka. Ob tej priliki se zbere v naši beli Ljubljani na tisoče slovenskih gasilcev, da čestitajo društvu k slavnosti in da proslave najbolj zaslužne možje, ki so vodili društvo pod zastavo človekoljubja celih 40 let. Ta dva dni bodeta izredno velika praznika in naša napredna Ljubljana si lahko čestita, da bo imela priliko, sprejeti ob tako velikem slavlju tako veliko število posetnikov. — **Ljubljana pa se že pripravlja, da gasilce tem lepše sprejme.** Napredni občinski svet ljubljanski je v svoji zadnji seji storil sklep, ki kaže, kako visoko ceni zaslužne možje med gasilci in kako važno se mu zdi gasilsko slavlje 40letnice. **Po nasvetu gospoda župana Ivana Hribarja je bilo vsem častnikom »Ljubljanskega prostovoljnega gasilnega društva« podeljeno ljubljansko meščanstvo z izpregledanjem pristojbin.** Ljubljansko meščanstvo je že velika čast, ki jo lahko dobi občinski domačinec ljubljanski. Ljubljanski meščani pa imajo še posebne pravice, ki jih nimajo drugi občinski domačinci. Za ljubljanske meščane je bilo imenovanih četvero izvršujočih članov »Ljubljanskega gasilnega društva«, ki uživajo tako popolno zaupanje svojih sočlanov, da jih že nad 10 let volijo za častnike, ki so poleg tega tudi nepretrgoma člani odbora in so takorekoč jedro tega društva. Odlikovanci so: Načelnik Ljudevit Štricelj, ki je od 29. aprila 1875. nepretrgoma član »Ljubljanskega gasilnega in reševalnega društva«. Ljudevit Štricelj je postal leta 1881. rednik, leta 1890. četovodja in leta 1899. načelnik društva. Odlikovan je s svetinjo za 25letno delovanje pri gasilstvu, z zlatim zasluž-

nim križcem s krono. Gosp. Fran Barle je od 19. maja 1899. nepretrgoma član društva. Tedaj je postal pobočnik in leta 1899. prvi blagajnik društva. Gosp. Anton Leutgeb je od 1. januarja 1880. nepretrgoma član društva. Leta 1894. je postal rednik, leta 1899. podpoveljnik in leta 1901. drugi blagajnik društva ter je odlikovan s svetinjo za 25letno delovanje pri gasilstvu. Gosp. Anton Dintar je od 12. februarja 1882. nepretrgoma član društva. Leta 1890. je postal rednik, leta 1896. četovodja in leta 1899. četopoveljnik, ter je odlikovan s svetinjo za 25letno delovanje pri gasilstvu.

Hvaležni smo naprednemu občinskemu svetu ljubljanskemu, da nam je vsem gasilcem izkazal posebno čast; saj če so odlikovani ljubljanski gasilci, smo počaščeni vsi slovenski gasilci. Prepričani pa smo, da to ni zadnje odlikovanje, ki ga nam je izkazala Ljubljana, marveč, da imamo še večjo njeno naklonjenost pričakovati na dan slavlja, dne 14. in 15. avgusta.

Nekaj najvažnejših določb glede volitev v drž. zbor.

I. Kdo sme voliti?

Voliti poslanca v poslansko zbornico sme:

1. Kdor je avstrijski državljan. Avstrijski državljan je vsak, ki ima v Avstriji domovinsko pravico, ne glede na to, v katero avstrijsko deželo ali občino pripada.
2. Kdor je moškega spola. Ženske ne smejo voliti, niti osebno, niti po zastopniku.
3. Kdor je isti dan, ko so se volitve razpisale, najmanj 24 let star.
4. Kdor je v občini, kjer naj izvršuje svojo volilno pravico, do dne, ko so se volitve razpisale, biva vsaj eno leto. — Kdor biva šele na dan volitve eno leto v občini, nima pravice voliti.
5. Kdor ni postavno izključen od volilne pravice. (Glej naslednje vprašanje.) Če ima volilec tudi vse te pogoje, a je v volilnem imeniku izpuščen, ne more in ne sme voliti. Za to pa treba pregledati volilni imenik, in če ni kdo vpisan, takoj reklamirati.

II. Kdo ne sme voliti?

1. Vsi, ki se nahajajo pod očetovsko oblastjo, pod varuštvo ali skrbstvom. Ako je n. pr. komu sodnija zaradi zapravljenosti postavila skrbnika, ta nima pravice voliti, tudi če je 24 let star, avstrijski državljan in biva nad eno leto v kaki občini.

2. Tisti, ki uživajo kako preskrbo ubogih iz javnih ali občinskih sredstev ali so jo uživali v letu neposredno pred volitvami ali ki sploh obtežujejo javno blagodarost. (V zadnjem slučaju se mislijo berači). Pod to točko pa ne spadajo podpore, ki se dobivajo iz bolniških blagajn, rente za ne-

zgode, starost ali onemoglost, brezplačna preskrba v javnih bolnišnicah, oproščenje od šolnin, obdaritve z učnimi sredstvi ali ustanovami ter podpore radi kakih nezgod. Ako kdo dobi n. pr. državno podporo, ker je pogorel ali mu je toča pobila polje, zato še vseeno sme voliti v državni zbor.

3. One osebe, o katerih imovini se je razglasil konkurz, za čas, dokler ni ta končan.

4. Oni, ki so bili obsojeni radi kakega hudodelstva ali radi prestopka tatvine, poverjenja, udeležbe poverjenja, goljufije, sovodstva, dalje radi oderuštva in podobnih dejanj.

Kdor je bil torej obsojen radi hudodelstva naj si bo kakršnokoli (rop, uboj, težka telesna poškodba, javna nasilnost, razžaljenje Veličanstva i. t. d.) sploh nima volilne pravice, pač pa če bi bil kdo obsojen le radi kakega pregreška ali prestopka n. pr. radi lahke telesne poškodbe. Toda tudi za tiste prestopke, ki so zgoraj naštet, postava določa, da se izgubi volilna pravica. Naše ljudstvo prav dobro zna razločevati med podlimi prestopki, kakor so tatvina, goljufija in med drugimi prestopki, ki storilca tako ne onečaščajo.

Take postedice kake kazni vendar ne trpe vedno, temveč prenehajo po določenem času in sicer a) pri prestopkih in pregreških po preteku treh let po prestani kazni, b) pri takozvanih političnih hudodelstvih (n. pr. veleizdaja, motenje javnega miru, punt) in nekaterih drugih hudodelstvih, kakor javna nasilnost, usmrtitev pri tepežu, dvoboj, takoj po prestani kazni, c) pri drugih pa po preteku 5 let, če ni bil volilec obsojen na 5 ali več let, sicer pa po preteku 10 let, potem ko se prestopki kazni.

5. Tudi one vsebe, ki so bile obsojene po §§ 45, 47, 48 in 49 brambnega zakona z dne 11. aprila 1889, št. 41 drž. zak. ne smejo voliti 8 let po prestani kazni. Take pregreške zakrivijo oni, ki se z ubegom hočejo utegniti vojaški službi, ali se ji na kak zvižčen način hočejo izogniti (n. pr. če nalašč navajajo kako telesno napako) ali se pa s tem, da se nalašč poškodujejo, napravijo nezmožne za vojaško službo. Te določbe ni bilo v starih volilnih redih.

6. Osebe, katere so pod policijskim nadzorstvom ali v kaki prisilni delavnici in sicer do preteka treh let, ko preneha policijsko nadzorstvo ali pa se izpuste iz prisilne delavnice.

7. Oni, katerim je sodnija vzela očetovsko oblast nad otroci, dokler so otroci pod tujim varstvom, na vsak način pa tri leta po sodni odredbi.

8. Slednjič ne smejo voliti one osebe, ki so se pregrešile zoper postavo za varnost volilne svobode.

Kakor v dosedanjih volilnih redih tako tudi po § 7. novega volilnega reda ne smejo voliti aktivni častniki, vojaki, vojaški duhovniki, gažisti brez službenega razreda in moštvo oborožene moči, oziroma orožništva.

Te osebe tudi ne smejo biti voljene, razven tega pa tudi ne stalni vojaški uradniki, ki pa imajo sicer volilno pravico, kakor tudi plačujejo davek od svojih službenih prejemkov. Če je kdo le na orožni vaji, sme biti voljen med tem časom, ne sme pa sam voliti.

Politični pregled.

Obstrukcija Slovencev v državnem zboru.

Zadnjič smo v posebnem članku dokazali, da je treba obstrukcijo Slovencev v državnem zboru presojsati z vso previdnostjo. Izrekli smo bojazen, da se lahko dado v odločilnem hipu naši klerikalci v boju za slovensko vseučilišče odkupiti za malenkostno strankarsko koncesijo. V resnici so tudi prihajali vsak dan glasovi z Dunaja, kakor da se hoče dr. Šusteršič ločiti od ostalih Jugoslovanov in na lastno pest in v lastno korist skleniti kompromis. Do tega pa še ni prišlo. Pač pa je vlada zaključila državni zbor in poslala poslance domov. V vseh krogih se smatra, da je obstrukcija Slovencev zmagala in porazila vlado in Nemce, ki jo podpirajo. Najbolj pa so tepeni Italijani, ki zopet ne dobe univerze, za katero je veljal zadnje čase ves boj v parlamentu. Nas veseli, da smo Slovenci tako dolgo časa skupaj držali in za sedaj zmagali. Vendar pa moramo premisliti, kaj se vse lahko še pripeti in vprašati se moramo, kaj smo dosegli s to obstrukcijo razven preprečenje laške visoke šole. V jeseni, ko bo vlada zopet sklicala državni zbor, se bo šele videlo, če smo kaj dosegli, ali ničesar. Do takrat mora nastopiti nova vlada z novo večino v državnem zboru. Mogoče pa je, da bomo v tej vladni večini tudi Slovenci, mogoče je, da bodo v tej vladni večini samo klerikalni Slovenci, je pa tudi mogoče, da nas Slovencev sploh ne bo med onimi, ki bodo imeli pri vladi besedo. Prav lahko je mogoče, da bo že čez počitnice vlada zopet odkupila Poljake, ki so še vedno bili na prodaj. V tem slučaju nas bi vlada prav lahko na suho postavila in nas porazila s pomočjo Poljakov. Zdi se pa nam verjetneje, da je vlada slovensko obstrukcijo, ki so jo na tihem podpirali Poljaki, naravnost naročila, samo, da ji ni bilo treba ustanavljati laške univerze in samo zato, da se počasi vendarle izreče za slovansko vladanje, brez katerega državni voz nika kor noče naprej. V tem slučaju bi nas vlada v jeseni morala pri rekonstrukciji kabineta upoštevati. Lahko pa se pri tem pripeti to, za kar se mi vedno bojimo. Naši klerikalci se utegnejo odtrgati zadnji hip od drugih Jugoslovanov in sami vstopiti v vladno večino. S tem bi seveda bilo brezdvomno naše vseučiliško vprašanje za vselej pokopano. Ta naša bojazen je tembolj utemeljena, ker je le vendar malo preveč očitno, kako boža in ljubi na

Kranjskem vlada onega dr. Šusteršiča, ki razbija in razsaja po dunajskem parlamentu. Resnica je tudi, da so ravno sedaj, ko klerikalci obstruirajo, zase dobili na Dunaju nekaj koncesij, ki jih lahko dobi le stranka, ki obstruira z vlado sporazumno. Odkrito povemo, mi se bojimo, da je dr. Šusteršič od vlade naročen, da obstruira. Za obstrukcijo je porabil vse, kar mu je prišlo prav. Sedaj, ko je z obstrukcijo zmagal in ustregel vladi, lahko postane ošaben, in če njemu in vladi ne bo vseč, lahko odrine od sebe ostale Jugoslovane. »Slovenčev« članek, ki vriska radi klerikalne zmage na Štajerskem, nas potrjuje v tem naziranju tem bolj, ker pravi, da bodo kmalu na Slovenskem uničeni vsi naprednjaki. Klerikalci z gotovostjo računajo, da se jim posreči priti v vladno večino in izriniti iz nje napredne Slovence. Tako upajo, da se jim še posreči uničiti naprednjake, ker sicer vedo, da ne bo dolgo, ko pride preobrat in ž njim konec njihove strahovlade.

Slovanski shodi v Sofiji.

Sofija, glavno mesto bratskega nam naroda bolgarskega, sprejema v praznični obleki iz vseh slovanskih dežela prihajajoče goste. V soboto so prišli prvi gostje — zdravniki, ki imajo vseslovanski zdravniški shod. V ponedeljek popoldne so prišli slovanski časnikarji, da se udeležijo vseslovanskega časnikarskega shoda. Danes pa je dospelo v Sofijo nad 1000 čeških, slovenskih in hrvatskih »Sokolov«, ki so prišli k sokolskim slavnostim, ki bodo trajale več dni. V krogih vsebolgarske javnosti vlada veliko zanimanje in navdušenje za slovanske prireditve. Edini socialisti so nasprotniki delu za slovansko kulturno vzajemnost.

Italijanski parlament.

Italijanski parlament je sprejel po daljši debati novi šolski zakon, s katerim se ljudsko šolstvo podržavi. Tudi pri nas bi bil tak zakon nujno potreben.

Razgled po Slovenskem.

r Kaj hočejo klerikalci z družbo sv. Cirila in Metoda? Klerikalcem je zelo hudo, da jim je svoj čas spisal Trseglav članek o »Cirilmetodariji«, ki je rodil za našo družbo najlepše sadove, proti klerikalcem pa celo v lastnih vrstah krepak odpor. Sedaj uvidevajo, da so napravili zase veliko budalost z dotičnim napadom. Če se jim tudi sline po lepem premoženju, ki ga ima družba. Kakor slišimo, delajo sedaj načrt za kompromis, po katerem naj bi ostala družba sv. Cirila in Metoda le šolska družba in nasprotnica »Schulvereina«, »Slovenska straža« pa naj bi prevzela funkcije »Südmarke«, oziroma »Branibora«. — Dvomimo, da bi se še dobilo pet ljudi, ki bi bili tako naivni, da bi videli možnost

složnega dela v tem smislu. Kdor se brati s klerikalci, potegne kratkega! Vsakogar opeharijo.

r Kako spoštujejo klerikalci zakon! Deželni šolski svet, v katerem gospodarijo klerikalci, je premestil nadučitelja Grmeka iz Komende v Krašnjo, dasi pusti njegovo ženo kot učiteljico nadalje službovati v Komendi. Klerikalci so s tem ločili zakon in napravili največjo pregreho, ki jo more kdo napraviti zakonskim ljudem. Ubiti rodbinsko srečo, jim ni nič, če je to njim prav. Včasih so ljudi trpinčili s tem, da so jih mučili z raznovrstnimi pripravami. Če so sedaj ločili zakon s tem, da so razdvojili zakonski par, ni to prav nič drugega kot trpinčenje. Klerikalci pač zaslužijo, da bi ljudstvo začelo njim iz kože jermena delati.

r Kako rešuje e. kr. vlada rekurze! Leto dni je že, kar leži rekurz zoper volitve v občinski zastop v Mostah, v katerega so bili po večini izvoljeni naprednjaki. Vlada pa noče rešiti rekurza, ker se noče zameriti klerikalcem. Če kdo rekurz urgira pri okrajnem glavarju, pravi ta, da je oddal akt komisarju, komisar pa pravi, da se na stvar ne spozna in da je dal akt glavarju. Tako se ljudi, ki zahtevajo nujneje rešitve rekurza, podi iz urada v urad, a povsod zaman. Med tem časom pa gospodari in pašuje stari, po večini klerikalni odbor naprej v splošno nezadovoljnost vseh občanov. Vse kaže, da bo treba druge strune naviti!

r Korupcija v deželnem šolskem svetu. Odkar so prišli v deželni šolski svet klerikalci, naselila se je z njihovo večino tudi korupcija. Ni zadosti, da se preganja z vso silo napredno učiteljstvo. Klerikalci uganjajo naravnost nepostavnosti. Sedaj so oddali službo pravega učitelja v Kranju sinu znanega klerikalnega šolskega svetnika, Detele, in to brez razpisa. Pri tem pa je Detela še enega svojega tovariša čisto po krivici preskočil. Baron Schwarz, ali ste vi še cesarski namestnik?

r Ljubeznjiv župnik, ali pretepač šolskih otrok. Na Bučki je župnik učenca v šoli tako pretepel, da je njegov oče vložil na podlagi zdravniškega spričevala tožbo pri okrajni sodnji v Krškem. Župnik je pred razpravo še grozil očetu, da ne bo njegovih otrok nikdar več poučeval in tudi ne pogledal, ako ne odstopi od tožbe. Pri sodni obravnavi pa je bil obsojen na 12 ur zapora, ozir. pet kron kazni. Ko bi kmet tako otroka pretepal, stavimo, da bi sedel najmanj tri tedne!

r Ivan vitez Trnski, veliki hrvaški pesnik, je umrl v Zagrebu. Tudi »Oj, banovci«, »Oj jesenske duge noči« so njegove pesmi.

r Rusko-carsko dvorno gledališče je popolnoma pogorelo. Škoda znaša 500 tisoč rubljev. 100 rubljev znaša 254-50 K.

Dolenjski novičar.

Novice iz ribniškega okraja.

d Gospodarski boj. V pismu z dne 24. marca 1898. l. na ribniško posojilnico, katero pismo je priobčil »Domoljub« v št. 25., se glasi zadnji stavek: »Če se tej naši opravičeni gospodarski želji ne ustreže, potem pride do hudega gospodarskega boja, a nas ne zadene krivda.«

Prišlo je res do hudega boja, kakor se nam je napovedovalo. Kaplana sta kar čez noč postala konsumna generalna trgovca. Katerega duha sta bila napojena, se ne ve, trgovskega gotovo ne, vsaj sta komaj ločila pomarančo od limone. Ako hoče general pričeti vojsko, mora imeti izvežbane vojake, hrabro armado. S prazno bučo in sveto nevoščljivostjo se ne da uspešno vojskovati proti poštenim in izkušenim trgovcem. To še je sijajno pokazalo v Ribnici. Boj proti trgovcem in naprednjakom je trajal 4 leta. Končno so morali napadovalci kapitulirati z ogromnimi zgubami. In kdo je plačal deficit in ogromne stroške konkurza? Kdo drug, kakor ubogi zapeljani in lahkoverni kmet. Kaplani jih niso poznali v stiskah, pač pa se je škof usmilil svojih pastirjev, rešil jih je iz mučnega položaja in prestavil daleč od nas. V kazensko preiskavo niso prišli zapeljivci, ampak zapeljani kmetje. Načelnik konsuma je bil gmotno in moralčno skoro uničen. Trgovcem in naprednjakom so kopali jamo, a padli so sami vanjo.

Sedaj so zopet pričeli boj proti stari posojilnici, da bi podprli klerikalno z nepoštenim orožjem. Toda možje, ki vodijo danes klerikalno posojilnico, nam ne morejo imponirati in niso toliko zanesljivi, da bi mogli zadobiti splošno zaupanje ljudstva. Kako radodarno je podpirala naša posojilnica, ki ima mogočno rezervo, gospodarske in kulturne potrebe ljudstva, je znano. Podpirala je občine celo pri cerkvenih potrebah. A to gospodom ne ugaja. Z denarjem hočejo le sami razpolagati. Kdor ne tuli v njihov rog, je liberallec, ničvreden človek, kdor pa to stori, je pošten človek, angel, ako še tako laže, goljufa in obrekuje.

Klerikalna posojilnica obstoji že 12 let, a za našega kmeta ni še dala niti ficka. Rezervnega zaklada izkazuje 19.817 K. A kdo nam je porok, da je tudi v resnici tako? Saj so tudi pri ribniškem konsumu ob svojem času izkazali 111 K 11 h dobička, akoravno je že takrat znašala zguba več tisočakov. Na tistih »5 einserjev« dobička se ljudstvo še danes dobro spominja. Misleč, da se je na vse to že pozabilo, ste vnovič in z novimi, a slabimi močmi pričeli gospodarski boj. Kdo nam je porok za to, da so računi klerikalne posojilnice resnični, da je podlaga trdna in da je denar varno naložen? Znano je, da je naš škof čez glavo zadolžen in da je našel podporo

le še pri Kranjski hranilnici, kateri se je prodal kakor tele mesarju.

Zadolžen človek jemlje denar, kjer ga dobi. Ako se Kr. hranilnica naveliča kreditirati, pri kočevski hranilnici ni dosti upanja in tudi finančni minister je v stiskah, se obrne škof do klerikalnih posojilnic, katere imajo duhovniki v rokah. Kdo hoče garantirati, da se take posojilnice ne bodo vdale zahtevi škofovi? Kdor bi se temu upiral, postane takoj brezverec. Kdor hoče za taka »posojila na večno počakanje« jamčiti s celim svojim premoženjem, naj se oglasi. Ako bi prišlo do poloma, potem bi naši kmetje izvedeli, po čim je neomejena zaveza. Dokler bode naša posojilnica tako pametno in pošteno postopala, kakor do sedaj, ji ostanemo neomahljivo zvesti. Ribniški naprednjaki niso naših kmetov še pri nobenem gospodarskem podjetju zapeljali, klerikalci so jih pa že. Vztrajali bomo v poštemem boju in se borili s poštemim orožjem. Za zmago se ne bojimo. Naše geslo je: duhoven naj bode duhoven, kmet naj bode kmet, obrtnik naj bode obrtnik, trgovec pa trgovec. Ako dela vsak v svojem stanu, pošteno in s pametjo, se nobenemu ne bode slabo godilo. Boja ne iščemo, a se ga tudi ne ustrašimo. Ribničan.

d Posojilnice v Sodražici in v Loškem potoku, ustanovljeni l. 1896., sta obe z neomejeno zavezo in vzorno delujoči. Ako je res, da pri rib. posojilnici omejena zaveza v oči bode, na kar se je prišlo šele v 10 letih, ko je imela že 50.000 K rezerve, potem se naj nam pove, iz katerih gospodarskih vzrokov vzrokov so se ustanovile konkurenčne posojilnice v Sodražici in v Loškem potoku? Posojilnica za Loški potok, Drago in Travo ima za te tri občine omejen delokrog in je popolnoma zadostovala. Da se odcepi Drago in Travo, se je najprvo ustanovila nemško-slovenska posojilnica v Dragi, ki je prišla v nemške roke. Pozneje se je ustanovila še druga farovška posojilnica v Loškem potoku. Tudi po deželi pojo šenklaške orgle. Ako pojde tako dalje, bomo imeli v doglednem času v vsakem farovžu posojilnico in tudi kramarije. Naši kmetje bodo oddajali svoje lonce in rešeta v farovških skladiščih. Spedicijo preskrbe kaplani.

d Podružnica sv. Cirila in Metoda v Sodražici priredi dne 10. julija t. l. ob 3. uri popoldne veliko vrtno veselico pod imenom »Sodražki sejem«. Sodeluje tudi ribniški Sokol z odsekoma Lašče in Sodražica. Veselica se vrši na vrtu g. Fajdige in sicer ob vsakem vremenu, ker bo tudi za streho popolnoma preskrbljeno. Spored obseza: javno telovadbo, petje, ples, prosto zabavo. Za jed in pijačo bodo skrbele sodražke gospe in gospodične, katere bodo tudi v raznih paviljonih prodajale raznovrstne sejmarske predmete. Tudi za abstinence bo preskrbljeno v posebnem paviljonu. K obilni udeležbi vabi odbor.

Iz Radeč pri Zidanem mostu.

d „Pipčarski klub“ so ustanovili naši narodnozavedni fantje in dekleta. Smoter ima gojiti in pospeševati narodno zavednost. Vendar imajo klerikalni veljaki tak strah in trepet pred njim, da so iz same ljubezni do bližnjega sklenili popolnoma uničiti ta grozno nevarni klub. Temu klubu posveča še posebej naš dobri župan očka Jaka posebno pozornost. Prizadeva si na vse načine, da bi mu tla izpodkopal. Dal je po redarju K. Pašu po sili zapleniti pravila. Toda klub se je pritožil na c. kr. okrajno glavarstvo in to jih je poučilo, da ni dopustno brez vsakega povoda pleniti in si prisvojiti tujo last. Nadalje so naznanili klub kazenskemu sodišču, češ da je klub nevaren. Osobito znak „pipec“ so smatrali za zelo nevarno orožje. Ali sodišče ni videlo nobene nevarnosti in je prizadete člane oprostilo vsake krivde. V to svrhu, da prepreči klubu se razviti v društvo, kar bi bilo za klerikalno gardo res nevarno se je naš Jakec obrnil baje na dež. glavarja. Tla pipčarjev pa so že tako utrjena, da ne bo šlo tako gladko, očka Jaka! Naše ceste so v tako slabem stanju kakor še prej nikoli. Človek si lahko na sredi ceste pri belem dnevu noge polomi. Župan naj bi se raje brigal za ceste kot za pipčarje.

d **Lep uspeh čukarske vzgoje.** Pred nekaj drevi se je vrnil iz hiše pokore in sicer od celjskega okrožnega sodišča čukarski odbornik F. Z. Delal je pokoro nič manj kakor pol leta za svoj junaški čin in izborni boksanje z odprtimi nožem.

d **Tepen redar.** Pri nas imamo za redarja nekega K. Paša. Mož ni turškega pokolenja in vendar je hujši od Turčina. Če dobi v roke reveža — ga prav na katoliški način pošteno pretepe. Vjame ga z zanjko za roko, potem pa dela ž njim grše kakor konjederec s psom. Pred nekaj tedni se je spravil v vasi Vrhovo nad fante in jih počel zmerjati. Fantje so ga vrgli raz kolo in mu nametali nekaj prav gorkih po klerikalni buči.

d **Lepa občinska moža.** Pred dnevi sta se sprla občinski odbornik I. Simončič in obč. redar K. Paša. Rezultat je bil, da je prvi družega prav po klerikalno oplazil s stolom po glavi in mu prizadejal, da je le-ta nosil črne žalne znake. Stvar ni prišla pred sodnijo, dasiravno so za to vedeli orožniki in gospod zdravnik.

Belokranjske novice.

d **Že rogovilijo.** V belokranjskem volilnem okraju so že začeli rogoviliti klerikalci. Prično priporočajo svojega kandidata. Vrgli se bodo z vso silo v boj. Zmagati pa mora kmečki in ne farovski kandidat!

d **Izobraževalno društvo** hočejo ustanoviti za metliško faro. Farovška srajčica ponosno naznanja ustanovitev. Menda pa hočejo to društvo ustanoviti samo zato, da bodo ž njim pripravljali ljudi za volitve.

d **Belokranjski čuki** so res imenitni tiči. Sedijo radi pri poliču in radi pojejo in kvakajo pa za dekleti skakajo. Marinarice lepe, mlade, pa imajo čuke rade. Zatorej čuk in sova vkup, pa bode blagoslovljen kup.

d **Iz Toplic na Dolenjskem.** V tem letu ste ke malo brali iz Toplic. Toplice stoje na lepi, ravni rodovitni zemlji. Senčijo jih naokoli prijazni gozdiči, po katerih se sprehajajo tujci. V Toplicah so pošteni kmetje, rokodelci vsake vrste, in gostilne za potrežbo tujcem. Čez teden se mučijo kmetje in rokodelci od ranega jutra do pozne noči, da prežive sebe in svojo družino. Ob nedeljah pa pridejo skupaj, da se kaj novega pogovore. Pogovori so tudi prišli o našem gosp. župniku. Kako se je vse spremenilo pri službi božji v cerkvi. Poprej je slovelo daleč naokrog topliško petje v cerkvi. Ni še dolgo, kar je prišel novi župnik v Toplice, pa je razgnal vse pevce in pevke s kora. Oznanil je, da bod gramofon kupil pa ga bode nesel pri procesiji namesto petja. In kaj se je zgodilo na sv. Rešnjega Telesa dan pri procesiji? Bilo je vse tiho kakor v grobu. Ljudje so kar strmeli. Kar stoji topliška župnija, se še ni prigodilo kaj takega. Mesto molitve pri procesiji, se je slišalo le godnjanje in obrekovanje. Kaj pa popoldan po božji službi? Prišli so mladi Orli in Marijine device v župnišče. Potem se je pelo ravno tik cerkve zaljubljene pesmi. „Je pa davi slanica pala.“ Nisem pa nobene čul od praznika svetega. Kdo je temu kriv, ali mi ubogi kmetje, ali naši pastirji?

Topliški kmet.

d **Iz Št. Ruperta.** Naša čukarija se je razšla. — Gospod Štrajhar, ki so obenem kaplan, starosta, načelnik, tajnik in blagajnik „orlov“ niso hoteli položiti nobenega računa o dohodkih in stroških, kakor je to že navada nasproti Marijnaricam in cehmoštram. To je pa bilo vendar tudi že „čukom“ preveč in zato so kolovodje vsi izstopili. Gosp. Štrajhar pa ostane v svoji uniformi sam. — Ljudje se pač ne dajo več štrajhati.

d **Z Vač.** V nedeljo je naš kaplan sklicel nek shod samo za povabljen in »somišljenike«. Tak shod je tudi nam dobrodošel, vsaj vidimo, koliko in kakšnih somišljenikov ima. Prišlo je kakih 15 moških iz Moravč, kakih 5 iz Šmartnega, dalje v skupnem številu kakih 20 žensk, seveda samih marinaric. Vse okoliške občine so tudi poslale svoje zaupnike, po večini otroke. Vačani se takih shodov ne udeležujejo, ker pač vedo, da od ljudi Majdičevega kalibra ne morejo kaj dobrega slišati. Bilo je torej častno število, kakor so ga imenovali »slavni« govorniki, a izprevideli so menda vsi, da Vače niso in ne bodo nikdar njihova molzna krava. Vačani smo spregledali in se ne damo več uprezati v kaplanov jarem. Na shodu samem se je hujskalo prav po klerikalno. Nek nadebuden mladenič je deklamoval

znano orlovsko pesem. Vsi govorniki so »organizirali«. Mi smo si pa mislili, da teh par čukov, ki jih ima naš kaplan, bi menda vendar lahko sam organiziral. Ako si niti tega ne upa, pa vidimo, da ima »švoh« talente. Torej sedaj pa le korajžno naprej, vesolna vaška čukarija, da nam kmalu pokažete svoje »furtelce«, mi že težko pričakujemo. Cel shod je bil sama brezmejna hinavščina, spremljana s hujskanjem. Žal nam je le, da se je par, pa samo par, mož iz Slivne tako spozabilo ter poslušalo te hujskarije. Rečemo pa: Bolj ko jih poslušate, prej jih boste spoznali te »kmečke prijatelje«, ki so vstvarjeni samo za lenobo pasti in soseda hujskati proti sosedu. V cerkev pojdite, gospodje, in oznanujte ljubezen in s svojim življenjem kažite pravo pot, ki nam jo je zapisal naš Rešnik z najlepšo zapovedjo: Ljubi svojega bližnjega... In dalje je rekel Oni, ki bi ga vi danes prodali za en sam groš v svoje nenasitne namene: Moje kraljestvo ni od tega sveta. Poglejmo sedaj, ali se držijo naši božji namestniki tega. Oni so te božje nauke že davno pozabili, ker jim je ljubše, da živijo v sovražstvu. In taki ljudje bodo nas učili? Ne, in ne, proč ž njimi. Naš kaplan spada v kak kloster in tam naj dela pokoro, nas pa naj pusti v miru.

d **Iz Radeč.** Za središče so si zbrali klerikalni veljaki naš trg Radeče. Že pred mesecem dni so trobili med svet, kakšna velika in impozantna čukarska veselica s telovadbo in prosto zabavo se bode vršila dne 26. junija t. l. Govorilo se je, da se jih udeleži čez tisoč. Prišlo jih je pa v resnici okrog sto. In kaka je bila ta druhal. Sama škarta. Telovadba je bila povse slaba, obče nezadovoljstvo. Odhod povse klavern. Po vsih poljskih stezah in stranskih potih so odhajali brez vsakega spremstva in pozdrava, menda jih je bilo sram po cesti iti domov. Gostilničarji so bili precej oškodovani, ker v vseh radeških gostilnah — izvzetih je bilo samo 7 — je bilo naročeno kosilo za 30 do 40 mož. V resnici jih je pa prišlo na vsakega samo po 10. Eni zahtevajo tudi odškodnino za ostalo jed. Čast smo imeli videti našega očka, župana Jaka, pa tudi župnik ni izostal. Spravil se je na svojega konja. Za svojega pobočnika si je izbral oberčuka iz Ljubljane, Jeločnika, ki se je spravil na župnikovo kobilo kakor kakšen ciganski mešetar. Hudomušno ljudstvo je splošno vpilo: »čuk kobilo jaše!«

d **Gosta toča** z nevihto se je vsula dne 6. julija po Kočevju in okolici. Vendar, kakor se sliši, škode ni napravila.

d **Iz Gotnie v kočevskem okraju** so prepeljali v deželno bolnico kočevarja Grünzeisa, ki si je zlomil nogo.

d **Z Malega vrha pri Mirni peči.** Tu rojeni Rudolf Pilnauer je ukradel v Ljubljani damsko kolo, pa so ga kmalu zasačil in zaprli.

d **Ajdovec pri Žužemberku.** Tukajšnjemu posestniku Zupančiču je bila ukradena ameriška zlata ura, vredna 200 K. Ako bi taka ura kje prišla naprodaj, naj se to naznani.

d **Ali je to zopet le volilni manevar?** Dne 12. in 14. t. m. in sicer 12. t. m. v Novem mestu, 14. t. m. pa v Črnomlju bo komisijonalni ogled za določitev postaj belokranjske železnice. V vpoštev pridejo, kakor se zatrjuje, postaje: Novo mesto, Kandija, Virčna vas, Uršno selo, Semič, Črnomelj, Gradac in Metlika. Če le ne bodo zopet komisijonirali le radi volitev!

d **Na Raki pri Krškem** je dobila poštarica, g. Otoničar, častno kolajno za 40-letno službovanje.

d **Iz Hlepčka pri Mokronogu.** Padel je s stopnjic pri podu, da so ga morali prepeljati v bolnico, posestnikov sin Janez Žnidaršič.

d **Iz Litije.** V zadnjem »Slovenskem Domu« z dne 2. julija, št. 27, sem čital notico iz Litije, da sem se podpisani poročil, kar pa ni res. »Sem še ledek in fraj.« — Prosim, blagovolite gori omenjeno napako popraviti. Pozdrav! — Josip Končar, Hotič, Litija.

d **Mokronog.** Za zlet, katerega priredi prihodnjo nedeljo dne 10. t. m. v naš trg »Novomeška Sokolska Župa« vlada pri vseh zavednih Slovencih v Mokronogu in po okolici veliko zanimanje. — Za sprejem »Sokolov« in telovadkinj, ki bodo tudi nastopile s prostimi vajami, se delajo marljive priprave. — Rečemo lahko, da take prireditve, kar se tiče množine telovadcev in izvrševanja telovadbe, naš trg še ni videl. — Zato pa je navdušenje vsestransko. — Sprevod po trgu bode z Novomeško godbo ob 3. popoldne, nato sledi telovadba na travniku Ignaca Majcna, po telovadbi pa bo ljudska veselica. — Kdor se hoče diviti ob pogledu na naše vrle »Sokole« in brhke »Sokolice«, kdor se hoče navdušiti ob lepem petju, godbi in govori, naj prihiti ta dan v Mokronog. — Vstopnina na telovadni in veselčni prostor je samo 20 v. za osebo. Pridite torej vsi, ki čutite narodno, da vidite kaj so »Sokolci« in kaj je »Sokolska« telovadba. —

Gorenjski novičar.

g **Iz Št. Vida nad Ljubljano.** Nikomur krivice! je naše geslo. Zato popravkarju, Zabretu, ki je s svojimi popravki postal naš sotrudnik, sledeče: Na nekaj popravkov smo odgovorili v zadnjem »Slovenskem Domu« in dokazali, da Zabretovi popravki ne temelje na resnici in da bi on rad z zavijanjem resnice utajil nepoštena dejanja, ki so se mu očitala. Danes odgovorimo še na ostalo. Na njegovo zanikanje, da bi on prosil člane šentvidske čitalnice, naj ne čitajo »Slovenskega Doma«, pribijemo še enkrat, da je to res storil, s pristavkom, da ga on že šest tednov ni

bral, kar se je pač zlagal. Malo smešno se seveda sliši, da duhovnik laže, da se pa ne bode mislilo, da gospoda sumničimo, naj še to dokažmo. On pravi, da »Slovenskega Doma« ne bere, ampak le rabi, kadar je kaj iz Št. Vida notri. Tako v popravku, pod prisego pa je izpovedal, da bere šentvidske novice v »Slovenskem Domu« in da ima njih izreze shranjene. Ker pa »Slovenski Dom« brez šentvidskih novic ne izhaja, je čisto enostavno, da Zabret vsak »Slovenski Dom« bere in ima celo od vsakega izrezek v svojem arhivu. Toliko o tem. Sedaj pa preidemo na zadnji popravek, v katerem Zabret trdi, da ni res, da šentvidski krajni šolski svet z Zabretom in Klanfarjem na čelu, ne vidi nič, ne sliši nič, temveč delovanje v šoli vestno zasleduje in je z njim popolnoma zadovoljen. Splošno je znano, da je res, kar je pisal »Slovenski Dom«, da sta se šolski vodja, Mihelič, in neki Klanfarjev vajenec z barabami častila v šoli kot člana šentvidskih »Čukov« in da so Miheliča radi tega učenci izžvižgali, da se ni upal v šolo. Javnost to obsoja in ne odobrava takih stvari v šoli, ker to ni ne moralna, ne krščanska vzgoja. Tudi ni prava vzgoja, če se z učenkami četrtega razreda občuje v šoli tako, da mora učenka učitelju svetovati, da če se hoče tako vesti, naj gre k svojemu dekletu v vas. Mislili smo torej, da krajni šolski svet v Št. Vidu ne ve za te razmere, ker ničesar proti temu ne stori, ker nam je pa župnik Zabret pojasnil, da to delovanje v šoli zasleduje in je z njim popolnoma zadovoljen, popravljamo isto notico z vso lojalnostjo in vsaj se tako-le glasi: V šentvidski šoli vladajo barbarske razmere, ki slabo vplivajo na nežno mladino. Vse to slavni krajni šolski svet, z Zabretom in Klanfarjem na čelu, dobro vidi in sliši in je s tem popolnoma zadovoljen. — Popravljamo to, ker naše geslo je: »Nikomur krivice!«

g **Iz Dola pri Ljubljani.** Odkar izhaja Slovenski dom, ni se iz Dola ničesar bralo. Ker pa nas je Domoljub začel napadati, nam bo gotovo »Slov. Dom« nekoliko prostora odstopil, da se malo pomenimo z našimi klerikalci. Domoljub piše, da je naše »Gasilno društvo« preje malo liberalno, potem še le požarno. Prosim le za en dokaz, da bi ne bili šli takoj brez razlike k vsakemu požaru. Gasilno društvo torej ni pristransko! Steje nam tudi za velik greh, če so se nekateri udeležili izleta Sokolov v Dolskem. Neumljivo se dopisniku zdi, kaj ima požarna bramba s Sokolom opraviti in se ž njim pajdašiti. Če so se posamezni društveniki »Gasilnega društva« udeležili izleta Sokolov, se ni kršilo nobene točke društvenih pravil. Pač pa je dolžnost vsakega poštenega Slovenca, da Sokola prijazno pozdravi; kajti Sokol je bil vtemeljen proti nemštvu. Čukasti Orel je le protibratsko društvo slovenskih hrabrih Sokolov. Neumljivo je, da duhovščina požarno brambo tako prezira. Pri

lanskem birmovanju smo o prihodu škofa nastopili, kaj mislite, da je gasilce kaj v misli vzel. Druga nepotrebna društva je na vse pretege hvalil. Katero društvo pa je bolj potrebno? Gasilno društvo se sploh ne more prištevati k drugim. Vprašamo pa dopisnika Domoljuba za kaj so sploh Orli? Ali bodo morebiti nam kmečkemu stanu kaj v korist? To ne, pač pa v škodo! Zato se pa ni čuditi, če govorijo hudomušni ljudje: »To so pa res pravi čuki. Kakor se začne mračiti, začno se dolgočasno s svojo trobento oglašati.« V resnici se je tudi začelo pravo ponočevanje. Tako je delo čukov, družega ne vemo. Gasilno društvo pa je že na tisoče in tisoče ljudem pomagalo v nesrečah. Domoljubov dopisnik mora biti res zelo mlečnat in tudi gotovo nima svoje hiše, ko ne, ve kaj je požarna bramba. Dopisnik ima tudi jako malo olike, ko imenuje poštene ljudi osle in teleta, svoje čuke pa ptiče.

g **Iz Moravč.** Opazovalec z Limbarske gore joka v »Domoljubu«. Strašno se jezi na moravško napredno učiteljstvo, poštni urad in črnega dopisuna »Sl. Doma.« Kar ne gre mu v bučo, da so naše gospice učiteljice tako predrzne in se po trudapolnem šolskem celodnevem pouku malo sprehodijo. Njemu tega ni potreba. Dosti se giba po Gori in okolici, kjer hujska ljudi in opravlja zdaj tega zdaj onega. In ko se v potu svojega obličja vrne domov, mu kaj dobro prija, če se vsede za mizo in malo »potuhta«, kako bo v prihodnji številki lažnjivega »Domoljuba« zopet psoval in skušal krasti čast poštenim Moravčanom. To človeče ima posebno nadarjenost, dajati ljudem tuja imena, sedaj je celo iznašel nov časopis pod imenom »Ciganski pes«. Kolikor nam znano, so ciganski psi zelo hudi in nepremagljivi in če ima list »Ciganski pes« to hrabrost v sebi, potem pa joj za Moravško dolino. Ta presneta pošta, ta ga ekspedira tega »ferdamanga« psa. In kaj se še drzne reči: da se pase na pošti radovednost s pregledovanjem razglednic itd. Obrekovalec! Le za en slučaj povej, kaj je kdo prebral, če ni bilo njegovo. Naše bralce zanima, če povemo, da ta opazovalec ni nikdo drugi, nego oni »vrli pristaš S. L. S.«, ki je ravno na dan birme v neki gostilni v Moravčah rekel, (ker se je skregal s svojimi »somišljeniki« pri pevski vaji za podoknico škofu) da napredna stranka taktneje nastopa, nego klerikalci. Res trden značaj ta »mož«.

g **Premeščenje.** Naša poštna opraviljica gospica Anica Novakova je imenovana za poštno oficijantinja in obenem premeščena k poštnemu uradu v Domžale. V uradu je bila natančna, vendar je uživala občjo simpatijo.

g **Nesreča.** Iz Dvora se nam poroča, da si je tamošnji občespoštovan gostilničar in mesar, gosp. Ivan Klinec, zlomil levo roko, vračaje se po bližnji domov. Ker je bila zdravniška pomoč hitra, je upanje, da vrli rodoljub kmalu okreva.

g **Umorjena dekla.** V Mostah, okraj Radovljica, so našli umorjeno deklo Martinjak.

g **V Prevojah pri Lukovici** je umrl veleposestnik Alojzij Škofic. N. v m. p.!

g **Dovje.** Sprevodnik Borovnica je zadel z glavo ob železen most in se ubil. Naj bi ljudje ne stegavali glave preveč iz voza, da se nesreča ne ponovi.

g **Iz Jesenic.** Tukajšnji delavec na železnici, Janez Zvab, je šel na božjo pot na Višarje, a se je med potjo ubil. Vsi svetniki ga niso rešili smrti.

Notranjski novičar.

n **Notranjci, v nedeljo vsi v Cerknico!** Dne 10. julija t. l. priredi podružnica sv. Cirila in Metoda v Cerknici veliko ljudsko veselico na vrtu gosp. Ivana Sterguleca. Obširen vspeh bo nudil za vsakega obiskovalca kaj privlačnega. Sodelovala bo vojaška godba pešpolka št. 47 iz Gorice. Ogromno zanimanje, ki se baš vsled zadnjih, krutih pritiskov naših narodnih nasprotnikov za družbo sv. Cirila in Metoda v njenem jubilejnim letu vsepovsod kaže bo gotovo podžgalo tudi zavedno Notranjsko, da ne zamudi prilike, položiti mal dar domu na oltar, ter se v veseli družbi navžiti novega navdušenja za sveto narodno stvar.

Novice iz Postojne.

n **Za »Sokolski dom«** v Postojni so darovali: gdč. Mimi Mislej, najdeno vsoto iz Ravberkomande, 1 K; gdč. Rezika Stenovic, Ljubljana, nabrala 3 K 70 vin.; gdč. Zofi Čeferin za prodani blok 5 K. — Vsem srčna hvala in »Na zdar!«

n **Postojnska narodna društva** so priredila na predpraznik sv. Cirila in Metoda na griču blizu kolodvora velik kres v proslavo 25letnice velepomembne obrambne družbe. Na hribu nad kolodvorom, takozvani »Pečni rebri« je pa napravil gosp. Baraga umeten transparent s svetlimi črkami C. M. in številko 25, ki se je bleščal daleč v okolico. Kres in umetalne ognje pri kolodvoru je kaj spretno vodil naš zasluzni gosp. načelnik požarne brambe, Matija Petrič. Bodi izrečena omenjenima gospodom srčna hvala na požrtvovalnosti. Pri kresu je svirala marljivo postojnska godba ter pridno prepevalo naše vrplo pevsko društvo »Postojna« pod spretnim vodstvom marljivega pevovodje, g. Zorka Stritarja. V restavraciji g. Zakotnika, kjer se je vršila pozneje zabava, so pridno udarjali tamburaši tamburaškega društva »Sovič«. Bila je kaj prijetna zabava, pri kateri so sodelovala vsa naša napredna društva v počeščenje slovanskih blagovestnikov, ki naj bi izprosila kaj kmalu boljše bodočnosti našemu zatiranemu slovenskemu narodu.

n **Postojnski salonski orkester** priredi koncert v prid Ciril - Metodovi družbi in proslavo 25letnice nje obstanka. Narodna društva, posnemajte ta lep vzgled! »Živelii!«

n **Konkurz** je razglašen čez imovino tvrdke Križe & Istenič v Postojni.

n **Iz Orehka.** Dva velika Ciril - Metodova kresa so orehovski fantje zažgali na slavni večer blagovestnikov, dne 4. julija, ter s streljanjem in ubranim petjem nanzanjali slavnostni dan.

n **Iz Blok.** Kakor ve in zna, se zopet oglašča in prav po katoliško laže meni neznan verski mešetar iz »čukarskega« kroga. Raztresa otrobe v svetem listu in se napenja na vso moč kakor tista žaba, ki je hotela biti volju enaka. Ne ugaja mu družba sv. Cirila in Metoda. Vsak, kdor govori ali piše čez »Družbo sv. Cirila in Metoda«, je izdajalec slovenskega naroda. Nadalje se zaganja v mojo osebo in v osebo mojega očeta. Imenujem tistega, ki je skoval dopis v »Domoljubu«, največjega lažnjivca bloške fare. — Runarsko pri Novi vasi, dne 3. julija 1910. K a r e l Z a k r a j š e k.

n **Slaba vinska letina** obeta biti letos na Vipavskem. Vsled obilnega letošnjega deževja je uničeno obilo zaroda, a tudi razne trtne bolezni kakor peronospora, plesnoba in druge, pričele so se prikazovati. Vsled tega so pa pričele vinske cene rapidno rasti. — Vinski trgovci in krčmarji naj se pravočasno sedaj založe z vipavskim vinom, ker v kratkem bode cena dokaj višja.

n **V pokoj** je stopil s 1. julijem t. l. e. kr. deželnosodni svetnik, gosp. Ivan Nosan, predstojnik e. kr. okrajnega sodišča v Vipavi. Imenovani je bil vesten uradnik ter kot sodnik pri ljudstvu splošno priljubljen. Vedno je pomirljivo vplival na stranke ter tako preprečil mnogo pravi. Kmetom je šel v uradu v vsaki zadevi kaj rad na roko. Splošno se sliši na Vipavskem glas, da nikdar ne bodo Vipavci imali več tako dobrega sodnika.

n **Pogozdovanje Krasa.** V postojnskem in tržaškem okraju se je letos pogozdilo 138 ha sveta in uporabilo 2,137.000 sadik. Prihodnje leto se bo potrebovalo za pogozdovanje 40 tisoč kron.

n **Iz Senožec.** Mesto gozdnega čuvaja v Britofu se prenese stalno k nam.

n **Iz Borovnice.** Auerspergov gozd so kupili za 280.000 kron Kobi in kompaniji.

n **Borovnica.**

Čuk in sova sta se zbrala, tralala,
V »Slovenu« odgovor napisala, hopsasa,
Čuk je bil skladatelj, tralala,
Sova pa pisatelj, hopsasa.

Akoravno borovniški dopisnik zatrjuje, da dopisnika »Sl. Doma« od njihovih društev nihče ne vpoštevata in ne bode delal nihče časti zanj in na njegove klanfarije odgovarjal, je vendar ulovil sapo in mi izkazal

to čast, ker ga je resnica preveč v oči zbodla. Nadalje omenja zopet blatenje njihovih društev in mu predbaciva pogled v njegovo stranko in tabor, ter vidi pezdil v očeh drugih, a bruna v očeh svoje ljubljene stranke pa ne vidi. Gosp. dopisnik ozir. dopisnica le naj sama bolje pogleda v svojo stranko ter naj verno opazuje nje delovanje: kako se čuki po noči preganjajo in pretepajo, kolnejo, s stoli plešejo in se pridušajo itd., in videl bo, da je dopisnik »Sl. Doma« res resnicoljuben; za naziv mlečnozobnosti se zahvaljujem in pripomnim, da gosp. »Slovenčev« dopisnik ni samo mlečnozob ampak tudi slab zagovornik njihovih društev in tudi ni veliko študiral, ker si mora dopis pustiti od čuka narekovati, ter naj zanaprej pri dopisovanju obleče hlače, ker pri zadnjem dopisu je bil dopisnik v kijklji. Na svidenje!

n **Iz Zagorja na Notranjskem.** Pivka, ki je zadnje dni večkrat izstopila, je tudi nekaj škode povzročila po tukajšnjih travnikih. Košnja je zadržana za več dni. Trava je vsa zmešana in poležana, vsled tega bo jako mučna košnja. Bog nam daj vsaj ugodno vreme, sicer bo slaba za živinorejce.

Ameriške novice.

a **Roparski napad na Slovence.** Goštilničarju, Antonu Veharju, v Clevelandu, bi se zadnjič kmalu slabo godilo. Ko je nesel iz banke ob pol 4. popoldne 3400 dolarjev, so ga za nekim vogalom nenadno napadli roparji. Vehar se je krepko branil, tako da so mu roparji mogli iztrgati samo vrečico s 400 dolarji srebrnega denarja. Med begom so roparji izgubili vrečico, iz katere se je vsul denar po tleh. Večji del denarja so hitro pobrali, le 34 dolarjev so še pustili na tleh, katere so ljudje pozneje izročili Veharju. Taka je ameriška varnost.

a **Umrl je** v Trentonu, Kans. slovenski trgovec, Leo Bedene, doma iz Zagorja ob Savi. V Ameriki je bival 11 let.

a **Poročila sta se** v Delagni, Colo., Josip Krule iz Koritnice pri Knežaku in Marija Blatnik iz ambruške župnije.

a **Umor in samomor.** V San Jose, Cal., je 29letni Ivan Petranović, doma iz Dalmacije, streljal na svojo 19letno ženo, ker ga je neprestano prosila, naj jo pošlje nazaj v Dalmacijo. Ko je izstrelil revolver, je prijel za nož, s katerim je prizadejal ženi nekaj ran, sebi pa je prerezal vrat. Menda sta oba umrla.

a **Nočni napad.** V Bowen, Colo., so neznan ljudje streljali ponoči v hišo Frana Ravnikarja. V hišo je priletelo devet krogel, vendar notri ni bil nihče poškodovan. Ko je pa šel Anton Zogan, doma iz Spod. Štajerske, na prag pogledat, kdo strelja, se je takoj zgrudil od krogle zadet mrtev na tla.

Gospodarstvo.

Vinogradnikom v pouk!

Vsled neprestanega deževja so se pojavili na trti razni škodljivci, med temi pa s posebno silo njen najhujši sovražnik **peronospora** ali strupena rosa.

Ta bolezen je poleg listja začela napadati tudi zarod (grozdje) s tako silo, da nam lahko ves letošnji pridelek uniči. Pa tudi če bi nam uničila samo listje, je že to zadosti, ker ne more potem ne grozdje, ne les trte dozoreti.

Treba je torej, da se z vso vnemo primemo **izkušenege in zanesljivega** sredstva proti tej bolezni, to je **pravilnega in zadostnega škropljenja** trt z zmesjo modre galice z apnom ali s sodo.

Med tem, ko v suhem vremenu zado- stuje navadno že 1 kg galice na 100 litrov vode, je treba letos vzeti $1\frac{1}{2}$ do 2 kg.

Na vsak kilogram galice vzamemo 1 kilogram neugašenega (živega) ali pa 2 kg ugašenega, dobrega, mastnega apna, ali pa $1\frac{1}{4}$ kg navadne sode, ki se rabi za pranje perila.

Galico in apno je vsako za-se raztopiti in in šele neposredno pred škropljenjem skupaj pomešati, ker več dni stara zmes ne učinkuje.

Škropiti je treba v kratkih presledkih, to je vsakih 10 do 14 dni do srede meseca avgusta.

Pri tem je treba imeti škropilnico, ki galico na fino razpršuje.

Najprvo se poškropi trta čez in čez, potem se pa gre še enkrat skozi vinograd in se škropi **samo grozdje**.

Ker je grozdje skrito pod listjem, je za to škropljenje posebno pripravna Nechvilova hipna zatvornica, ki omogočuje, da je pri škropljenju leva roka popolnoma prosta, s katero se lahko razgrne grozdje zakrivajoče listje.

Posebno pripravna za to se mi vidi Nechvilova škropilnica »hidrolina«, potem seveda tudi »avtomata« in »Avstrija«.

Končno naj še omenim, da pospešuje razvoj peronospore še posebno vlažen zrak. Zato provzročuje peronospora v teški zemlji, v nizki legi, **pri gosti saditvi**, v nepovezanem in ne opletenem vinogradu največ škode.

Povežite torej trte, ampak le na rahlo in jih omandajte, to se pravi, odstranite vse, kar je na njih nepotrebnege, zlasti nepotrebne poganjke, zalistnike itd., na šparonih (napnencih) pa prikrajšajte vse mladike za 3. ali 4. peresom nad zadnjim grozdom.

Vinarski nadzornik Skalický.

gd Mestno pekarno so otvorili v Zagrebu. Svoje izdelke oddaja za 6 do 10 vinarjev ceneje nego ostali peki, pri tem pa je kruh za polovico večji nego drugod.

gd Jajčnih lupin ne mečimo v smeti. Jajčne lupine imajo v sebi mnogo apne in fosforove soli, ki delajo pri rasti kaj posebno debele kosti. Pri nas jih navadno vržemo v smeti, kvečjemu jih damo kokošim. Jajčne lupine pa so ravno tako dobre za druge domače živali, osobito mlajše. Mesto da vržeš lupine proč, stolči jih v prah in pomešaj jih med drugo krmo.

gd Velblodi v gospodarstvu. Nedavno so iz Sibiriije vpeljali v evropsko Rusijo velblode, z namenom, da jih tamkaj porabijo za razna gospodarska dela. Poroča se, da so sedaj začeli z njimi poskušati tudi na Nemškem.

gd Zakaj sovražijo goved in prašiči pse? Znano je, da imajo goved in prašiči veliko veselje, nabosti in raztrgati psa. To sovrašтво je menda še iz onih časov, ko so živele naše živali še divje in so jih psi hudo napadali in lovili. Danes delajo tako volkovi. V Rusiji napravijo vsako leto 24 milijonov kron škode s tem, da raztrgajo najmanj 8000 domačih živali.

gd Kako je napajati sesna teleta. Znano je, da moramo pripustiti teleta v prvem tednu h kravi nele 2 do 3krat, ampak 4 do 5krat na dan. Pač tožijo, da pogine toliko telet vsako leto, vendar ne store tega. Sesna teletom moramo pustiti najmanj pol ure, in sicer si naj sama poiščejo seske; sesajo le one, ki dajo dobro mleko, če priteče slabo, ga takoj puste. Glavno pa je pri tem, da pozneje dobro izmolzemo. Predvsem pa je pustiti teletu dovolj časa.

gd Izraba kosti v gospodarstvu. V mnogih gospodarstvih se kosti kar zame- tujejo. To pa je velika napaka, kajti kosti so prav izvrstne za krmljenje perutnine in prašičev. V prvi vrsti je misliti tu na apno vsebino kosti. Kostna moka, kakršna se nahaja v trgovini, ima večinoma le fosfor in apno v sebi. Če pa sami raztolčemo kosti, so v njej še druge redilne snovi. Pri kokoših se pomnoži leženje jajc in rast, če se primeša krmi kostne moke. Kost se navadno raztolčejo in starejo z batom ali kladvom. Seveda te enostavne priprave ne zdrobe kosti popolnoma. Najboljše bi bilo kosti mleti z mlinčki. V tem oziru bi bilo morda priporočljivo, če se združi več gospodarjev za nakup in porabo enega takega mlina. Kost se mora zmleti, kadar so popolnoma suhe.

gd Vsakdanja opomnja. Neki češki politični list, izhajajoč na Moravskem, donša vsak dan na vidnem mestu sledeči opomin: »S tujei dopisujte le češki, v uradih govorite češki in uvažujte pri kupčijah geslo: Svoji k svojim.« Te opomine, osobito zadnjega, naj bi si tudi vsak Slovenec zapomnil, posebno pa še uvaževal narodne tvrdke, ki prodajajo blago v korist družbe sv. Cirila in Metoda.

gd Prodaja jajec potom zadrug priporoča češki odbor zemljedelskega sveta mlekariskim društvom s temi besedami: »Zadružna prodaja jajec se z mlekarstvom

prav dobro sklada, in sicer iz dveh razlogov: prvič je shranjenje jajec v mlekar- ški ledenici prav prikladno, drugič pa se prav lahko spravlja mleko v zadružno mlekarno istočasno z mlekom.«

gd Fižolovo stročje je jako redilna in prav okusna jed. Če hočeš imeti stročje tudi v jeseni, zasadi fižol začetkom meseca avgusta. Za pridelovanje jesenskega stročja se rabi le nizek, grmičast fižol. Ker je stročje nekaterih vrst fižola preveč žilasto, moramo odbrati samo dobro seme. Grmičast fižol je saditi v vrste po 30 cm razsebe. V vsak grm je deti 3 do 4 zrna, ki se jih mora zagrebsti 3 do 4 cm globoko. Fižol ljubi zemljo, ki je bila prej gnojena. Ako hočemo fižolu gnojiti, rabiti moramo superfosfat in kalijevo sol ali pa mesto obeh lesni pepel.

gd Mravlje na vrtu postanejo lahko nadležne. Da se jih obranimo, moramo poiskati njih gnezda in skrivališča in jih politi z vrelo vodo ali še bolje z vrelim tobačnim lugom. S tem jih popolnoma pokončamo.

Oporoka ali testament.

Kdor ima premoženje, ga ne nese seboj v grob. Vsakogar pozemeljski zakladi se razdele po njegovi smrti med vesele dediče. Ker ni vseeno v čigave roke pride premoženje, določi večina ljudi še za časa življenja, kdo naj ga dobi po smrti. Ljudje napravijo oporoko ali testament.

Oporoka zadobi svojo veljavo šele po smrti; vsakdo lahko razpolaga s svojim premoženjem kljub oporoki. Tudi oporoko lahko preuredi ali razveljavi. Da se prepreči vsako sleparstvo in zabrani, da ne bi prišlo premoženje po smrti lastnika v nepoklicane roke, zato vsi zakoni na svetu in tudi v naši državi natančno predpisujejo, kako se mora oporoka narediti, da je veljavna. Ako se spusti le eden teh predpisov, nima oporoka prav nikake veljave in se od oblasti ne vpošteva. Žal pa ljudje zlasti na deželi teh predpisov ne poznajo, odtod toliko neveljavnih oporok in toliko dragih pravd med dediči.

V naslednjem hočemo popisati, kako se mora napraviti oporoka, kake previdnosti so pri nji potrebne, da je veljavna. Vsakdo, ki pride lahko kdaj v položaj, da mu bo napraviti oporoko, naj te vrstice natančno prečita in se ravna po njih.

Kdo more napraviti oporoko?

Oporoko lahko napravi vsakdo, ki je dosegel 14. leto starosti, ako je pri zdravi pameti, izvzemši meniha. Vendar je predpisana za one, ki imajo sicer že 14. leto za seboj, a niso še dosegli 18tega leta, posebna oblika oporoke. Taki morejo napraviti veljavno oporoko edino-le pred sodnijo ali pred notarjem. Vsaka druga oblika je neveljavna.

Tudi oni, ki so radi z upravljalivostjo pod skrbnikom (kuratorjem) nimajo tiste svobode glede oporoke, kakor drugi. Taki morejo namreč napraviti oporoko samo čez polovico premoženja, druga polovica mora ostati postavnim dedičem.

Kako naj se napravi oporoka?

Kdor je že dosegel osemnajsto leto in hoče razpolagati s svojim premoženjem ali upravljavec, ki hoče napraviti oporoko glede polovice svojega premoženja, napravi lahko oporoko po naslednjem navodilu.

Predvsem je potreba, da je zapustnik pri zdravi pameti. Predno napraviš oporoko, moraš natančno in dobro premisliti in preudariti, komu zapustiš in narediti oporoko z resnim namenom. Kajti ako se po tvoji smrti dokaže, da nisi bil ob času, ko si delal oporoko, pri zdravi pameti, da si bil nor ali neumen, in ravnal brez pravega preudarka, premisleka ali v šali, bi oporoka ne imela veljave. Tudi ni veljavna oporoka, ki je bila napravljena v pijanosti, ali h kateri si bil prisiljen, ali pri kateri se je zgodila kaka goljufija, ali očitna pomota. Napraviš pa lahko oporoko ustno ali pismeno.

Pismena oporoka brez prič.

Kdor zna pisati, lahko napiše oporoko brez prič. Mora jo pa lastnoročno pisati in podpisati. Napiši tudi dan, kdaj si jo napisal. Zapomni si pa, da je taka oporoka napravljena brez prič, veljavna samo tedaj, ako si celo spisal in podpisal lastnoročno.

Potrebno je, da imenuješ glavnega dediča, to je onega, ki naj dobi, kar ostane ob tvoji smrti čez tisto, kar sporočiš drugim, v oporoki imenovanim. Dediča moraš sam imenovati, to je imenovati osebo ali narodni zavod, ki naj bo torej glavni dedič. Ako hočeš imenovati za dediča svojega sina, ki mu je ime France Svetlin, napiši: „Za svojega glavnega dediča imenujem svojega sina Franceta Svetlina.“ Ako hočeš imenovati za svojega glavnega dediča kak zavod, na pr. družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, tedaj napiši: „Imenujem za svojega glavnega dediča družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.“ Ako hočeš še komu razun glavnemu dediču kako stvar, ali znesek voliti, navedi natančno njegovo ime in stvar, ali znesek, katerega mu zapuščáš.

Tvoja oporoka se bo glasila na primer tako:

Oporoka.

Za slučaj svoje smrti razpolagam podpisani Janez Svetlin, posestnik v Mali vasi s svojim premoženjem tako:

1. Za svojega glavnega dediča, imenujem svojega sina Franceta Svetlina v Mali vasi.
2. Svoji hčeri Mariji omoženi Petrin v Veliki vasi zapuščam 800 K.

3. Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani volim 300 K.

4. Društvu „Sokol“ v Mali vasi volim 150 K.

5. Istotako volim 150 K občinskim režešem domače občine malovaške, kateri znesek naj razdeli župan po svoji vesti.

6. Svojemu bratu Jakobu Svetlinu, posestniku v Rudniku, volim v spomin svojo srebrno uro.

V Mali vasi, dne 5. julija 1910.

Janez Svetlin.

Ako hočeš razdeliti svoje premoženje med več dedičev, navedi jih vse po imenu in povej tudi, kak delež dobi vsak. Ako hočeš razdeliti premoženje dvema dedičema vsakemu polovico, ali ako hočeš dati enemu dva dela, drugemu pa samo en del, moraš to zapisati. Glej vedno, da bo tvoja oporoka jasna, da bo takoj razumljiva, komu in koliko hočeš zapustiti, ker sicer je velika nevarnost, da se vname med tvojimi dediči pravda.

Ako ne znaš, nočeš, ali ne moreš oporoke sam s svojo roko pisati, jo moraš narediti pred pričami.

Oporočne priče.

Pri vsaki oporoki, katere nisi sam spisal in podpisal, morajo biti navzoče najmanj tri sposobne priče.

Kdo je sposoben, da bo priča pri oporoki?

Sposobni so samo moški, ki so dosegli 18to leto starosti ter so pri zdravi pameti in trezni. Slepci, gluhi, nemi, redovniki in tisti, ki ne razumejo jezika, v katerem izraža zapustnik svojo poslednjo voljo, ne morejo biti priče pri oporoki. Tudi so izključeni tisti, ki so bili kdaj sodnijsko obsojeni zaradi hudodelstva, izvirajo čega iz dobička željnosti, n. pr. radi goljufije, tatvine, poverjenja, ropa. Ta prepoved je posebno nevarna, ker oni, ki so bili kdaj obsojeni radi tega sramotnega hudodelstva, to prikrivajo, vsled česar se večkrat pripeti, da se po smrti zapustnikovi izkaže, da je bila kaka oporočna priča obsojena radi takega hudodelstva, tako, da je vsled tega cela oporoka neveljavna. Zato je previdno, ako se pritegne k oporoki štiri ali pet, ali več prič. Čeravno se pozneje izkaže, da je bila ena priča na zgoraj navedeni način obsojena, je oporoka kljub temu veljavna, ker ostanejo še vedno tri priče, ki niso bile kaznovane.

Pri oporoki ne sme biti za pričo tudi oni, kateremu misliš v oporoki kaj zapustiti, istotako ne njegov zakonski drug, njegovi starši, potomci, bratje, sestre, služabniki, ali oni, ki so z njim v svaštvu (starši, sestre in bratje, otroci njegove žene ozir. njenega moža).

Pred najmanj tremi sposobnimi pričami napraviš lahko oporoko ustmeno ali pismeno.

(Dalje prih.)

LISTEK.

Benedek.

J. S. Macher.

(Dalje.)

Po bitki pri Montebellu je zapovedal Gyulai nadaljni umik. Kuhn je divjal in prosil za odpustitev iz službe. Ostal je samo na izrecno cesarjevo željo. Benedek se je dolgočasil, da mu je bilo obupati. — Dne 4. rožnika dobi povelje, naj pohiti na bojišče. Bila je to bitka pri Magenti. Ni prišel vanjo pravočasno. Čudna bitka! V sredini in na levem krilu je bila neodločena, na desnem je bil premagan Clam-Gallas, grof in eden najnezmogljivejših avstrijskih generalov. Kuhn je hotel drugi dan z ozirom na sveže sile Benedkovega zbora bitko nadaljevati, toda Clam-Gallas je izjavil, da je njegova vojska nezmožna za boj. Nato je dal Gyulai popolnoči povelje za umik.

Benedek si ni želel nič drugega kot da »bi bil čas imel peroti, da bi bil že mogel to-le službo obesiti na klin in iti...«

Gyulai je bil odstavljeno, in cesar Franc Jožef je prevzel sam poveljništvo armade.

Dne 24. rožnika je bila bita zadnja bitka te vojne. In to je bil najslavnejši dan v Benedkovem življenju. Do prejšnjega dne je imel mrzlico, da je ležal — o polnoči je prišel naenkrat zdrav k vojski. Bil je poveljnik desnega krila armade, imel je proti sebi dvojno sovražno premoč. Vrgel se je nanjo na čelu svoje vojske s sabljo v roki, elektriziral k dejanjem vojaških čudežev, in ko sta bila sredina in levo krilo armade poražena in je dal cesar povelje za umaknitev, ni ubogal, vrgel se je znova na Pijemontezarje in jim dal »še eno.«

Dobil je komanderski križ reda Marije Terezije, za katerega so prosili zanj general Schlieck in častniki njegovega zbora, ker ponosni general sam ni hotel prositi.

Cesar je sklenil mir. Lombardija je bila izgubljena. Benedek je bil povišan za vojnega orožarnika, imenovan za načelnika generalnega štaba in guvernerja na Ogrskem. Po težkih izgubah se je začelo na Dunaju nekako svetiti, da visokorodna gospoda, knezi in grofje niso baš rojeni vojskovodje in upravitelji dežela, zato so nasuli na enega človeka, ki je rešil čast avstrijskega orožja, kar so mogli nanj nasuti. Benedek je poznal svoje zmožnosti in se je branil — da, sit vsega in kot bi bil da more slediti samo še zahod, je hotel stopiti v pokoj in živeti s svojo ženo mirno, kolikor mu je bilo še živeti — toda cesar je odklonil njegovo prošnjo in mu zapovedal služiti še dalje. In Benedek je ubogal.

Na Ogrskem se Benedek ni mogel izkazati. Bil je samo očarajoč poveljnik v vojni, ne pa diplomat, ki bi bil znal nežno ravnati s pravkar zaceljenimi ranami. — vedel, da stoji na vrhuncu svoje sreče, in Smodnik in svinec nista baš dobro pomirjevalno sredstvo, a Benedek drugih ni poznal. Tako je govoril in tako je ravnal. Na Dunaju so spoznali slabo potezo in Benedek je bil kmalu imenovan za vrhovnega poveljnika armade v Italiji.

Vojska je pozdravila njegovo imenovanje navdušeno, ker je čutila, da v Italiji še vedno ni miru, temveč samo začasno premirje, in popularnost novega poveljnika je bila edino možno protitežje popularnosti Garibaldija in Viktorja Emanuela.

Dedič slavnega Radeckega, up in ponos avstrijske vojske je stal sedaj na mestu, kjer si je trgala nekoč stari maršal krvave lavorike. Pravi človek na pravem mestu. Mlado laško kraljestvo je bilo pripravljeno, da iztrga zadnjo pokrajino, ki mu je spadala po jeziku, narodu in položaju, iz krempljev črnega orla — Benedek je stal sedaj tu, kot neskrhan meč . . .

Vojak z dušo, srcem in zunanostjo. Ne velik, temne polti, orlovskega nosu, ostrega in prodirnega pogleda, črnih oči, namazanih brk z kviško obrnjenimi konci. Na konju je sedel, kot bi bil z njim zraščeni, strog in brezobziren pri vajah, zlasti proti častnikom, po vajah v razgovoru pri kozarcu vina blagohoten, darežljiv, prijateljski. In s priprostim vojakom se je znal pogovoriti v njegovem materinskem jeziku, brez furijantstva in ošabnosti s pošteno kletvico, z robotim, toda ne žaljivim dovtipom in z neprisiljenim vprašanjem po družinskih razmerah tega in onega vojaka. Ljubili so ga in imeli vanj zaupanje.

(Dalje prih.)

Listnica uredništva.

Vse dopisnike prosimo, da nam čimprej vpošljejo dopise. Najkasneje morajo biti dopisi v tiskarni četrtek zvečer, ker se na poznejše uredništvo žal ne more več ozirati.

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Sprejme se priden

učenec

iz poštene rodbine pri **Francu Medvedu, sodarskem mojstru v Tacnu pri Ljubljani.**

61 2-2

Izjava.

Podpisani **Alojzij Glažar, posestnik v Stranjah, obžalujem vse, kar sem govoril v gostilni g. Ludovika Janeza na Vel. Brvah o pokojnem g. Ivanu Debevcu, bivšem županu v Slavinjah.**

Alojzij Glažar.

65 1 1

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 2. julija 1910.

Linc: 70, 44, 6, 42, 34.

Trst: 26, 47, 6, 31, 55.

Dvignjene v sredo, dne 6. julija 1910.

Praga: 3, 15, 88, 38, 51.

Proda se takoj iz proste roke za 22.000 K

60 2-2

lepo posestvo

obstoječe iz približno 40 oralov njiv, travnikov, sadovnikov in gozdov ter hiše z gospodarskim poslopjem v prav lepem stanju. Posestvo je oddaljeno 10 minut od nove šole, ki se v kratkem razširi v dvorazrednico. Popraša naj se pri **Ivanu Majcnu, mesarju v Št. Janžu na Dolenjskem.**

Redni občni zbor

Kmečke gospodarske zadruga v Postojni

se vrši

dne 24. julija 1910

ob 1. uri popoldan

v občinski pisarni v Postojni.

DNEVNI RED:

1. Poročilo odbora s predložitvijo letnega računa.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorstva.
4. Izprememba pravil glede javnih oklicev v bodoče v »Kmetovalcu«.
5. Slučajnosti.

63 1

V Postojni, 7. julija 1910.

Načelstvo.

Naroči si

kuharsko knjigo, da se ne le naučiš Pekatete pravilno kuhati, temveč da tudi izveš na koliko različnih načinov se dajo pripravljati. Pošlje ti jo brezplačno Prva kranjska tovarna testenin v Il. Bistrici.

6 18 18

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn M. Adlersflügel

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug ltd.

21 42-18

Delovodja

izučen strojnik, vaje vseh malih popravil, kakor tudi električnih motoriev **se sprejme s 1. oktobrom 1910.**

Lastnoročno pisane ponudbe sprejme: **Železarna A. Pogačnik, Ruše pri Mariboru.**

64 3 1

Žrčne cene v Ljubljani

od dne 9. julija do 13. julija 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	52
1 " " " II. " . . .	1	—	1	32
1 " " " III. " . . .	—	90	1	20
1 " telečjega mesa . . .	1	40	1	60
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	48	2	00
1 " " " (prekajenega) . . .	1	80	2	00
1 " koštrunovega mesa . . .	1	08	—	12
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	90	2	—
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	96	2	—
1 " surov. margarinskega masla . . .	2	—	2	20
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	—	3	20
1 piščanec . . .	70	—	1	10
1 golob . . .	—	38	—	44
1 raca . . .	1	70	1	90
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	40	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	39	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	39	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	37	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	36	80	—	—
100 " " " " 5 . . .	34	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	29	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	25	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	—	—	—
100 " koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 " ržene moke . . .	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	32
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	25	—	—	—
100 " rži . . .	17	—	—	—
100 " ječmena . . .	17	—	—	—
100 " ovsa . . .	17	50	18	—
100 " ajde . . .	16	20	17	—
100 " prosa belega . . .	17	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	—	15	—
100 " krompirja . . .	6	—	6	20

Lesni trg.

Cena trdemu lesu 9-40 do 10-50 K

Cena mehkeemu lesu — do 9 K.

Trg za seno slamo, in steljo.

Na trgu je bilo

voz sena 3 50 8 —

" slame 3 — 7 50

" stelje — — — —

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Za slabokrvne in prebolele
je zdravniško priporočeno **črno dal-**
matinsko vino

K ũ Ć

najboljše sredstvo. 47 32 7

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

Br. Novakovič, Ljubljana.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**, to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

Moč! En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi. . .

Zdravje!

Lekarna pl. Trnkóczy
v Ljubljani zraven rotovža. . .

Spretna prodajalka
za trgovino z mešanim blagom se išče. Kje, pove **upravnništvo „Slov. Doma“.** Nastop takoj. 62 1-1

Najcenejše solnčnike in dežnike
domačega izdelka priporoča 3 52-18

Josip Vidmar
v Ljubljani

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
Prešernova ulica 4.

Popravila in preobleke točno in cenó.
Popravila in preobleke točno in cenó.

Posojilnica v Črnomlju
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
daje posojila na vknjižbo po 5% in 5 1/2%,
na osebni kredit pa po 6%
in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.
Hranilnim vlogam daje 4 1/2% obresti,
ki se pripisujejo s 1. januarjem h glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.
Posojilnica ima 1502 zadržanika, svoj lastni dom in preko 1,600.000 K hranilnih vlog.
Rezervni zaklad znaša 42.000 K.
Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.
Naslov: »Posojilnica v Črnomlju«.
5 12-7 **Načelstvo.**

Posojilnica za ilir. bistrški kraj
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Trnovem

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne,
jih obrestuje po 4 1/2%
ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega konec leta h kapitalu.
Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da ga bi zaračunala vlagateljem.
Za varnost vlog jamči 627 zadržanikov z vsem svojim premoženjem in rezervni zaklad z 49.971 K 81 h.
Posojila daje posojilnica po 5 1/2% na osebni kredit in proti vknjižbi. 7 13-7

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000. Stritarjeve ulice šte. 2. (Laneta hiša.) Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu. Podružnica v Celovcu. Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih **4 1/2%** Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52-50

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijsko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-23

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilni račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81.116.121-11

upravnega premoženja

K 20.775.510-59

Obrestuje hranilne vloge

po **4¹/₂ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20.000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄ % z ¹/₂ % na amortizacijo ali pa po 5¹/₄ % brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-27